

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Metodologii de evaluare a necesarului de capital pentru acoperirea riscurilor la care sunt expuse instituțiile de credit

A. Riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare (IRRBB)

Potrivit art.131 alin. (1) din Regulamentul Băncii Naționale a României nr.5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit, cu completările ulterioare, instituțiile de credit trebuie să dețină capital intern care să acopere riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare. Instituțiile de credit calculează și raportează Băncii Naționale a României - Direcția supraveghere modificarea valorii lor economice ca urmare a aplicării unor schimbări bruște și neașteptate ale ratelor dobânzii de +/- 200 de puncte de bază, în ambele direcții, indiferent de monedă, aplicând în acest scop fie metodologia standardizată din Anexa nr.1 la Regulamentul Băncii Naționale a României nr.5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare, fie o metodologie internă.

În cazul în care banca centrală va identifica un risc semnificativ la care este expusă sau poate fi expusă instituția de credit, iar aceasta nu a avut în vedere în cadrul procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP) calcularea de capital intern pentru riscul IRRBB sau nivelul de capital alocat de bancă este inadecvat, banca centrală va determina în cadrul procesului de evaluare și supraveghere (SREP) necesarul de capital pentru acoperirea acestui risc, pe baza modificării potențiale a valorii economice determinate de bancă utilizând metodologia standardizată prevăzută în Anexa nr.1 la Regulamentul Băncii Naționale a României nr.5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare.

În continuare, este prezentată metodologia utilizată pentru determinarea cerinței de capital pentru riscul IRRBB, reprezentând un sistem de referință pentru acest risc.

Banca Națională a României determină cerința de capital pentru IRRBB prin multiplicarea cu 50% sau 100% a valorii absolute a declinului potențial al valorii economice rezultate în urma

aplicării șocului standard de rată a dobânzii de 200 bps, aceste procente fiind stabilite în funcție de importanța sistemică a unora dintre instituțiile de credit și de riscul inerent la nivelul celorlalte instituții, după cum urmează:

Multiplicator aplicat de BNR în funcție de tipul instituției de credit			
		O-SII	Non O-SII
Declinul potențial al valorii economice la aplicarea șocului standard de rată a dobânzii de 200 bps, determinat conform metodologiei standardizate prevăzută în Anexa nr.1 la Regulamentul BNR nr.5/2013	≤15%	100%	50%
	>15%	100%	100%

Cerințele suplimentare de fonduri proprii se determină, după caz, la nivel individual, consolidat sau sub-consolidat.

B. Riscul de concentrare

În conformitate cu dispozițiile art.111 din Regulamentul Băncii Naționale a României nr.5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare, instituțiile de credit trebuie să administreze riscul de concentrare rezultat din expunerile față de fiecare contraparte, grupuri de contrapartide asociate și contrapartide din același sector economic sau care desfășoară aceeași activitate.

În cazul în care banca centrală a identificat un risc semnificativ, iar instituția de credit nu a determinat în cadrul ICAAP capital intern pentru acoperirea riscului de concentrare sau nivelul calculat de bancă este inadecvat, banca centrală va evalua în cadrul SREP necesarul de capital suplimentar pentru concentrare sectorială și/sau concentrare la nivel de expunere individuală, astfel¹:

a) Concentrare sectorială

Pentru evaluarea riscului de concentrare asociat expunerilor față de contrapartide din același sector economic, se calculează **indicele de concentrare sectorială** (ICS), în conformitate cu metodologia menționată la lit.c). În cazul în care acest indice este mai mare de **12**, cerința suplimentară de fonduri proprii se determină prin aplicarea, la cerința de capital reglementată

¹ Conform metodologiei utilizată de Banca Spaniei (*Guidelines on the Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP) at credit institutions*, din 25.06.2008, actualizată la data 26.10.2012)

pentru riscul de credit (Pilonul 1) aferentă expunerilor față de sectoarele de activitate incluse în calculul ICS, a unui multiplicator calculat în funcție de valoarea indicelui ICS, astfel:

Indicele de concentrare sectorială	Multiplicator
$0 < ICS \leq 12$	0%
$12 < ICS \leq 15$	2%
$15 < ICS \leq 20$	4%
$20 < ICS \leq 25$	6%
$25 < ICS \leq 100$	8%

b) Concentrare la nivel de expunere individuală

Pentru evaluarea riscului de concentrare rezultat din expunerile față de fiecare contraparte sau grupuri de contrapartide asociate, se calculează **indicele de concentrare individuală** (ICI) pentru 1.000 debitori/ grupuri de clienți aflați în legătură care înregistrează cele mai mari expuneri, în ordine descrescătoare a expunerilor, pe baza metodologiei menționate la lit.c).

Dacă valoarea indicelui ICI depășește **0,15**, cerința suplimentară de fonduri proprii va fi determinată prin aplicarea, la cerința de capital reglementată pentru riscul de credit (Pilonul 1) aferentă debitorilor incluși în calculul ICI, a unui multiplicator determinat în funcție de valoarea indicelui ICI, astfel:

Indicele de concentrare individuală	Multiplicator
$0 < ICI < 0,15$	0%
$0,15 \leq ICI < 0,30$	1,7%
$0,30 \leq ICI < 0,60$	7,4%
$0,60 \leq ICI < 1,20$	15,4%
$1,20 \leq ICI < 2,40$	26,6%
$2,40 \leq ICI < 4,80$	60,2%
$4,80 \leq ICI < 9,60$	129%
$9,60 \leq ICI < 42,80$	247,9%
$ICI \geq 42,80$	1.071,2%

c) Determinarea indicatorilor ICS și ICI

Pentru a calcula indicele de concentrare sectorială și indicele de concentrare individuală, sunt luate în calcul toate expunerile directe purtătoare de risc, incluzând credite, titluri de valoare cu venit fix, titluri de capital, expuneri extrabilanțiere și garanții utilizând un factor de conversie în credit de 100%, indiferent de portofoliul în care sunt clasificate (portofoliu de tranzacționare, active financiare disponibile în vederea vânzării sau active pe termen lung).

Nu vor fi incluse expunerile purtătoare de risc față de administrații centrale, bănci centrale, instituții de credit, active securitizate tratate astfel din perspectiva cerințelor de capital, expuneri asociate instrumentelor derivate.

Expunerile vor fi calculate la valoarea brută, fără a lua în considerare ajustări de valoare și tehnici de diminuare a riscului (garanții primite).

Pentru calcularea **indicelui de concentrare sectorială**, expunerile totale (excluzând expunerile față de persoane fizice - cu excepția acelor persoane care desfășoară activități comerciale) vor fi grupate în funcție de criteriile mai sus menționate pe sectoare de activitate bazate pe codurile CAEN:

Cod	Sector economic	Expuneri față de sector	% expuneri sectoriale față de total expuneri
A	Agricultură, silvicultură și pescuit		
B	Industria extractivă		
C	Industria prelucrătoare		
D	Furnizarea energiei electrice, a gazelor naturale, a aburului și a aerului condiționat		
E	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare		
F	Construcții		
G	Comerț cu amănuntul și comerț cu ridicata; repararea autovehiculelor și motocicletelor		
H	Transport și depozitare		
I	Servicii de cazare și restaurante		
J	Informare și comunicații		
K	Intermedieri financiare și asigurări – <i>cu excepția instituțiilor de credit</i>		
L	Activități imobiliare		
M	Activități specializate, științifice și tehnice		
N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport		
O	Administrație publică și apărare, asigurări sociale obligatorii		
P	Educație		
Q	Servicii privind sănătatea umană și servicii de asistență socială		
R	Activități de spectacole, culturale și recreative		
S	Alte activități de servicii		
	TOTAL	ΣX	100%
	Indicele de concentrare sectorială		SCI

Indicele de concentrare sectorială se calculează pe baza următoarei formule:

$$SCI = \frac{\sum x^2}{(\sum x)^2} \times 100$$

unde X reprezintă valoarea expunerii înregistrate față de fiecare sector în parte.

Cerința suplimentară de fonduri proprii se calculează pe baza cerinței de capital reglementate pentru riscul de credit aferente numai expunerilor față de sectoarele de activitate incluse în calculul SCI.

Pentru calcularea **indicelui de concentrare individuală**, se vor lua în considerare cele mai mari 1.000 expuneri directe, indiferent de tipul contrapartidei (persoană fizică, persoană juridică nebancaară) și indiferent de forma juridică, cu mențiunea că vor fi exceptate expunerile față de categoriile de persoane juridice menționate la Cap.B lit.c) paragraful 2 din prezentul document. În cazul clienților aflați în legătură, expunerile față de acești clienți vor fi cumulate și considerate ca reprezentând un singur risc. Indicele de concentrare individuală va fi calculat pe baza următoarei formule:

$$ICI = \frac{\sum x^2}{(\sum y)^2} \times 100$$

unde X reprezintă expunerea față de debitor/ grupul de debitori aflați în legătură (între cei 1.000 debitori cu cele mai mari 1.000 expuneri), iar $\sum y$ reprezintă suma totală a expunerilor directe (credite și creanțe).

	Expunere	% din total expunere
Total expunere la risc	$\sum y$	100%
Cele mai mari 1.000 expuneri	$\sum x$	
Indicele de concentrare individuală		ICI

Pragul numărului de clienți/ grupuri de clienți pentru care se calculează indicatorul ICI se aplică în funcție de natura, amploarea și complexitatea activităților desfășurate de instituția de credit. Astfel, pentru instituțiile de credit cu un nivel sau complexitate redusă a activităților, indicatorul ICI se poate calcula pentru cele mai mari 100 expuneri.

În cazul în care o instituție de credit înregistrează un număr de debitori/ grupuri de clienți aflați în legătură inferior nivelului de 1.000, sunt luate în considerare doar cele mai mari 100 expuneri. Cerința suplimentară de fonduri proprii se calculează pe baza cerinței de capital reglementate pentru riscul de credit, aferente numai expunerilor față de debitorii incluși în calculul ICI. Cerințele suplimentare de fonduri proprii se determină, după caz, la nivel individual, consolidat sau sub-consolidat.

C. Riscurile din activitatea de creditare în valută a debitorilor expuși la riscul valutar

În temeiul prevederilor art.70 alin. (1) lit. b) pct. (v) și ale art.97 din Regulamentul Băncii Naționale a României nr.5/2013, cu modificările și completările ulterioare, instituțiile de credit trebuie să determine, să planifice, să mențină și să aloce capital intern pentru acoperirea tuturor riscurilor din activitatea de creditare în valută a debitorilor expuși la riscul valutar.

În conformitate cu prevederile pct.117 din *Ghidul EBA/GL/2014/13 privind procedurile și metodologiile comune pentru procesul de supraveghere și evaluare (SREP)*, pragul de semnificație pentru acest risc se calculează astfel:

Împrumuturile denominate în valută acordate debitorilor neacoperiți la riscuri constituie cel puțin 10% din portofoliul total de credite al unei instituții (împrumuturi totale acordate corporațiilor nefinanciare și gospodăriilor), atunci când portofoliul total de credite constituie cel puțin 25% din activele totale ale instituției.

În cazul în care banca centrală constată că există un risc semnificativ din activitatea de creditare în valută a debitorilor expuși la riscul valutar la care instituția de credit este expusă sau poate fi expusă, iar aceasta nu a determinat o cerință internă de capital pentru acoperirea acestui risc sau nivelul alocat este insuficient în raport cu pierderile neașteptate, banca centrală va determina cerințe de capital SREP.

Cerințele de fonduri proprii suplimentare sunt calculate proporțional cu ponderea împrumuturilor în valută acordate debitorilor neacoperiți la riscul valutar față de total împrumuturi acordate corporațiilor nefinanciare și gospodăriilor (P), prin aplicarea unui multiplicator, prevăzut în tabelul de mai jos, la valoarea cerințelor de capital reglementate pentru riscul de credit (Pilonul 1) determinate pentru împrumuturile denominate în valută acordate debitorilor neacoperiți la riscul valutar:

Ponderea împrumuturilor în valută acordate debitorilor neacoperiți la riscul valutar față de total împrumuturi acordate corporațiilor nefinanciare și gospodăriilor (P)	Multiplicator al cerinței de capital reglementate pentru riscul de credit
$10\% \leq P < 50\%$	10%
$50\% \leq P < 75\%$	15%
$P \geq 75\%$	25%

În cazul în care nu sunt disponibile informații relevante cu privire la cerințele de capital reglementate pentru riscul de credit, aferente împrumuturilor în valută acordate debitorilor neacoperiți la riscul valutar, cerințele de fonduri suplimentare sunt calculate astfel:

Ponderea împrumuturilor în valută acordate debitorilor neacoperiți la riscul valutar față de total împrumuturi acordate corporațiilor nefinanciare și gospodăriilor * Cerința de capital pentru riscul de credit conform Pilonului 1 * Multiplicatorul aferent cerinței de capital menționat în tabelul de mai sus.

În situația în care anumite instituții de credit sunt în imposibilitatea de a furniza cu acuratețe informații cu privire la ponderea împrumuturilor în valută acordate debitorilor neacoperiți la riscul valutar față de total împrumuturi acordate corporațiilor nefinanciare și gospodăriilor (P), calculele mai sus menționate pot fi efectuate luând în considerare ponderea împrumuturilor în valută în total împrumuturi acordate corporațiilor nefinanciare și gospodăriilor.

Debitori neacoperiți la riscul valutar înseamnă persoane fizice sau entități juridice nefinanciare împrumutate care nu dispun de o acoperire naturală sau financiară împotriva riscurilor și care sunt expuși la neconcordanța de valută între moneda împrumutului și moneda acoperirii.

Cerințele suplimentare de fonduri proprii se determină, după caz, la nivel individual, consolidat sau sub-consolidat.

D. Evaluarea SREP a capitalului

Exprimarea cerințelor de fonduri proprii se realizează la nivelul Băncii Naționale a României după următoarea metodologie:

1. Pentru acoperirea **riscului de pierderi neașteptate**, vor fi avute în vedere cerințele interne de capital determinate în cadrul ICAAP, rezultatele testelor de stres realizate de instituția de credit, inclusiv la solicitarea supraveghetorilor, și ale celor efectuate la nivelul Băncii Naționale a României, precum și mecanismul de ajustare a cerințelor totale de capital care poate fi aplicat de Banca Națională a României în funcție de siguranța calculelor ICAAP ale instituției de credit și de riscurile semnificative generate de sisteme neadecvate de administrare a riscurilor și de deficiențe ale guvernantei interne:

a. Pentru acoperirea posibilelor deficiențe de model aferente metodologiilor interne utilizate de instituțiile de credit în cadrul ICAAP pentru stabilirea cerințelor de capital aferente riscurilor reglementate de Regulamentul (EU) nr.575/2013 (riscurile din Pilonul 1), Banca Națională a României va utiliza o abordare de tipul *Pilonul 1+*, prin care la determinarea cerinței totale de capital SREP (TSCR) vor fi luate în considerare, în cazul riscurilor din Pilonul 1, cerințele reglementate de fonduri proprii raportate autorității de supraveghere, în cazul în care acestea sunt mai mari decât cerințele interne stabilite în ICAAP.

În cazul riscurilor din Pilonul 2 (riscurile nereglementate de Regulamentul (EU) nr.575/2013) pentru care Banca Națională a României dispune de un sistem de referință de supraveghere, mai

sus prezentate, respectiv riscul de concentrare, riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare (IRRBB) și riscul generat de acordarea de împrumuturi în valută pentru debitorii neacoperiți la riscul valutar, cerințele de capital determinate de instituție în cadrul ICAAP vor fi confruntate cu rezultatele aplicării sistemelor de referință, fiind reținută valoarea cea mai mare rezultată din această comparație.

Pentru celelalte riscuri din Pilonul 2, va fi evaluată siguranța calculelor interne ICAAP în funcție de granularitatea, credibilitatea și transparența metodelor de calcul.

b. Cerințele totale de capital din ICAAP pot fi suplimentate cu rezultatele stress-testelor efectuate de instituția de credit conform scenariilor interne sau la solicitarea supraveghetorilor, precum și cu cele aferente simulărilor de criză efectuate la nivelul Băncii Naționale a României.

c. Banca Națională a României poate aplica un mecanism de ajustare a *Cerințelor totale de capital SREP (TSCR)* în funcție de siguranța calculelor ICAAP ale instituției de credit și de riscurile semnificative generate de sisteme neadecvate de administrare a riscurilor și de deficiențe ale guvernantei interne, prin determinarea unui necesar suplimentar de capital care să conducă la menținerea unor rate minime ale fondurilor proprii (determinate în conformitate cu prevederile art.92 din Regulamentul (EU) nr.575/2013), după cum urmează:

Siguranța calculelor ICAAP ale instituției de credit	Multiplicator aplicat la valoarea cerinței de capital determinate de instituțiile de credit pentru acoperirea riscurilor în cadrul Pilonului 1 și Pilonului 2 (sumă totală din care se vor scădea cerințele interne de capital stabilite de instituțiile de credit pentru riscurile evaluate de Banca Națională a României pe baza sistemului de referință de supraveghere)
Nivel minim	1%
Nivel maxim	40%

Riscuri semnificative generate de sisteme neadecvate de administrare a riscurilor și de deficiențe ale guvernantei interne	Multiplicator aplicat la valoarea cerinței de capital determinate de instituțiile de credit pentru acoperirea riscurilor în cadrul Pilonului 1 și
--	---

	Pilonului 2 (sumă totală din care se vor scădea cerințele interne de capital stabilite de instituțiile de credit pentru riscurile evaluate de Banca Națională a României pe baza sistemului de referință de supraveghere)
Nivel minim	1%
Nivel maxim	40%

Notă: cerințele de capital determinate conform celor două componente de mai sus nu pot depăși cumulativ 50% din valoarea cerinței de capital determinate de instituțiile de credit pentru acoperirea riscurilor în cadrul Pilonului 1 și Pilonului 2 (sumă totală din care se vor scădea cerințele interne de capital stabilite de instituțiile de credit pentru riscurile evaluate de Banca Națională a României pe baza sistemului de referință de supraveghere).